

כתבו התוס': דוקא כשאחזו דם באופן שימות בלא הקוה, ואפילו אינו מת אלא שאין יכול להתרפא ממחלתו אם לא יעשה בו מום. אבל אם יכול להתרפאות בלא עשיית מום – אינו כבעל מום ואסור להטיל בו מום.

לדברי רבי שמעון מותר להקיז אפילו בעשיית מום, ואף לשחטו על מום זה (כן שנו בבביתא). וכן פסק שמואל.

א. ר"ש מתיר אפילו באופן שיכול להתרפאות ממחלתו ללא מום ואינו נידון כעת כבעל מום, אעפ"כ רשאי להקיז דם כאשר אינו מתכוין להטלת מום ואינו 'פסיק רישיה' – שדבר שאינו מתכוין מותר. ועוד התיר ר"ש (בבביתא) להקיז אפילו במתכוין למום, בזמן שא"א לו להתרפא בלא עשיית מום (עפ"י תוס').

ב. באופן שאין לו רפואה ללא מום, אפשר שלחכמים ור"ש אין איסור לשחטו מן התורה אלא מדרבנן, שהרי הוא בע"מ. אך יתכן שנידון כמום עובר ואסור מהתורה לשחוט עליו (עפ"י תוס').

דף לד

נא. א. המטיל מום בבכור בכוונה – האם יכול הוא או בנו לשחטו?

ב. בהרת שנקצצה – מה דין טהרתו של המצורע?

א. הצורם אוזן בבכור; לדברי רבי אליעזר לא ישחטנו עולמית, גם אם נולד בו מום אחר – קנס הוא כדי שלא יעשה כן. וחכמים אומרים: נולד לו מום אחר – ישחוט עליו, שאין לקנסו אלא על אותו מעשה, הטלת המום, כאילו לא עשה כלום.

א. הלכה כחכמים.

ב. התוס' צדדו לפי תירוץ אחד (עפ"י ספרי) שלר' אליעזר אסור מדין תורה לשחטו על אותו מום עד שיוולד מום אחר, משום 'לא תאכל כל תועבה'. ובתירוץ אחר כתבו שאסמכתא בעלמא היא. וכ"כ הר"ש במסכת נגעים. וכן נקט הרא"ש שאיסור אכילת בכור על מום שהטילוהו בכוונה – מדרבנן (וכ"כ בשו"ת מהרי"ל קג ועוד).

ודעת הרמב"ם (פסוה"מ יח, ה) שהאוכל כזית מקדשים שהוטל בהם מום בכוונה – לוקה משום 'לא תאכל כל תועבה'. יש אומרים בדעתו (עפ"י התו"כ) שדוקא בשאר קדשים אבל בבכור אין בו איסור תורה (ע' מהריט"א אות מג; קהלות יעקב כט. וע' גם בשו"ת פרי יצחק ח"א מ ד"ה שוב; חו"א כד, ד).

ג. נראה שהמטיל מום בבכור של אדם אחר, וכן ישראל שהטיל מום בבכור והרי אינו שלו אלא מיועד להינתן לכהן – לא קנס בזה ר' אליעזר שלא לשחטו עולמית, שאין לקנסו ולהפסיד את בעליו משום שאדם אחר עבר איסור. ואולם על מום זה שנעשה בו, אינו נשחט (עפ"י שו"ת פרי יצחק ח"א לט; חדושים ובאורים ה, יג).

ויש אומרים (ע' מהריט"א אות מג, ועוד) שאם ישראל הטיל מום בבכור של כהן – לא קנסו חכמים כלל, ויכול להישחט על אותו מום. ודוקא בגוי או בקטן אסרו כדלהלן, אבל בישראל גדול אין לגזור, שאין לחוש לעבריינים במזיד. ויש חולקים על דין זה, וכפי שהסיק לדינא בשו"ת פרי יצחק (שם), וכן נקט לעיקר בשו"ת אחיעזר (ח"ב לג, ז), וכן בספר חדושים ובאורים (ה, יג). ואולם בשו"ת אגרות משה (יו"ד ח"א ר) משמע שנקט להלכה כמהריט"א להתיר כשישראל גדול הטיל בו מום, שאינו שלו, ולא קנסו אלא לכהן שהוא בעליו.

- ד. נראה שאם הטיל מום קבוע ואח"כ ריפאו [למש"כ התוס' שאינו נחשב מום עובר, הגם שעובר בידי אדם], ישוב נולד לו מום אחר – מודה ר"א שמותר (עפ"י שיעורי הגריש"א. ואולי אף בכגון שנולד בו מום שני ואח"כ ריפא את הראשון [ולפי"ז מצינו אפשרות שאדם מתיר בכור ע"י הסרת מום]. תוספת הרא"ד שם).
- ה. המטיל מום בבעל מום – קנסוהו חכמים כשאר מטיל מום (כ"כ הרע"ב). ואין הדבר ברור, כי אפשר שלחכמים הסוברים שאין איסור תורה במטיל מום בבע"מ, לא קנסו בדיעבד (ע' תוי"ט).
- ו. נראה שכל הטלת מום הנעשית באיסור, גם אם לא נתכוין להתיר, או שסבר שמותר הדבר – קונסים אותו (עפ"י חדושים ובאורים ה,יג).

מסקנת הסוגיא שהצורם אוזן בככור ומת – לא קנסו בנו אחריו, ויכול לשחטו על אותו המום. יש מדייקים מרש"י שרק לר' אליעזר לא קנסו בנו אחריו, אבל לדעת חכמים שאין כאן תוספת קנס אלא עשאוהו כאילו לא נפל בו מום – הוא הדין בבנו, לא הותר לשחוט על מום זה (עפ"י גליא מסכת; שיעורי הגריש"א שליט"א [ולכא"ו יש מקום בסברא לדייק להפך, שלחכמים שכונד הקנס אינו גדול, פשיטא דלא קנסו בנו, ורק לר"א נסתפקו אולי קנסו. הערת הר"ד ויור שליט"א]. ואולם מהריט"א כתב בדעת רש"י שאין חילוק בדבר וגם לחכמים לא קנסו את בנו, וכמו שפסק הרמב"ם וכן פסק בשו"ע).

ב. בהרת שנקצצה בלא כוונה – טהור.

קצצה במתכוין; רבי אליעזר אומר כשיולד לו נגע אחר יטהר, ועד אז קנסוהו חכמים שאינו טהור. ונסתפק רב פפא האם נטהר מיד כשיולד לו נגע אחר [ומבואר בגמרא שנטהר אפילו טרם שטימאהו הכהן מהנגע השני], או עד שייטהר מן הנגע האחר עדיין טומאת הראשון עליו. ונפקא מינה לחתן שנולד לו נגע אחר בימי המשתה, וכן ברגל לכל אדם – האם הוא טהור בינתים, שהרי ממתנינים לו ז' ימים לטמאו, אם לא. ועלה בתיקו'.

חכמים אומרים: הרי הוא בטומאתו אפילו לכשיולד נגע אחר ויטהר הימנו, אלא אם פרח לו נגע בכולו או שהיתה הבהרת (קודם קציצה. רש"י. והתוס' פרשו בע"א. וע' אג"מ טהרות (כרך א) כה) פחות מכגריס – שגם אם לא היה קוצץ, ודאי היה טהור.

- א. התוס' צדדו [לר"א, ונראה שה"ה לחכמים] שיכול לגלח ולמנות ימי ספורו כדי להטהר מן התורה, ואעפ"י שיישאר טמא מדרבנן ולא יוכל להכנס למקדש להביא כפרתו.
- ב. בתוספתא (מובאת בר"ש ובר"מ נגעים ז,ה) אמר ר' יהודה: לא נחלקו ר"א וחכמים אלא שקצצה בצמצום, אבל אם שייר מעט מן הבהרת, לכו"ע אם פרתה בכולו טהור. ואם חתך עמה מעט בשר חי – לכו"ע טמא עולמית. וכן פסק הרמב"ם (טומאת צרעת י,ג).
- ג. מדברי התוס' משמע שגם בקוצץ בימי הסגרו קנסוהו חכמים. [וצריך לחלק בין קוצץ בהרת לתולש סימני טומאה, ששם לא קנסוהו. עפ"י שפ"א; חו"א; שו"ת דובב מישרים ח"א קג,ג, ע"ש]. ובשפת אמת צדד לומר שגם הקוצץ בהרתו לפני שטימאהו הכהן – קנסוהו חכמים, שהרי גם באופן זה עבר בלאו דאורייתא (כמ"ש בספרי ובתוספתא, וכ"פ הרמב"ם הל' טומאת צרעת י). ואולם כתב שבתוס' משמע שלא קנסוהו באופן זה, כי הקנס היה רק שלא ייטהר בשל קציצה זו, אך כל עוד לא נטמא מעולם – לא קנסו. 'וצריך עיון'. וכן צדד בדבר בחזו"א (נגעים ה,ז).